לד: שלשה מינין פרק ששי נזיר

וחייב על היין **בפני עצמו** ועל הענבים **בפני עצמן** ועל הזגין **בפני עצמן**. וגלאה דעיקר מידוש לת"ק בא לומר מייב על הזגין בפני עלמן [2] אם אכל לבד מן הזגין והחיצונים ר"מ בן עזריה ואומר לאינו מייב עד שיאכל שני מרלנים וזג [החרלנים הם] הגרעינין בענבין וזגין הם הקליפה שלהן ומרבה מרלנים בלשון רבים וזג בלשון יחיד כדמפרש הש"ס ור"מ [3] סבר כר' יוסי דאמר מרלנים אלו הגרעינים [4]: [**החרצנים** אלו החיצונים]. קליפה שבחוץ [והזגין אלו הם] מבפנים: ר' יוסי אומר. ולאפלוגי הוא דאתא ופירש המקרא להיפך אלו[2] הקליפה החיצונה ופימן שלא מטעה כזוג של בהמה החיצון נקרא זוג כן בענבים החיצון נקרא [5] זוג: **נפן** עצמו **לא**. כגון עלין וולבין מדלא תנא [רבותא] גפן עלמו: **אפי'** עלין וולבין במשמע. כדדרשינן בסמוך: **איכא** דאמרי **אסיפא**. אכל מדיוקא דרישא לא דמשמע שפיר בלשנא דהיולא מן הגפן אפי' עלין וולבין: **מיין** ושכר יוזר מיעט. אע"ג דדרשי' לי' בפ"ק (לעיל ד.) לאסור יין [של מלוה ביין של רשות] ושכר לילפי[3] למקדש מ"מ איכא מיעוטין טובא דכתיב מיין ושכר מיעוטין טובא דכתיב מיין ושכר יוזר חומץ יין וחומץ שכר לא יאכלו: אכל אשר יעשה מגפן היין ריבה. אכל מחרלנים ועד זג לא דרים ליה למעוטי כרבנן דאיצטריך ליה לכדר' אלעזר בן עזריה דבסמוך דאינו מייב עד שיאכל שני מרלנים וזג:

מאי ריבה ריבה כל מילי. ואפי' עלין וולבין: ומאי מיעט שבישתא. זמורה כדמתרגמינן[4] אשפה שריגים מלתא שיבשין: **מיין** ושכר יוזר פרט. מדה זו נתנה לילרש בעין כלל ופרט וכלל ויש מילוק קלת בין המדות כדכתב בסוף הסוגיא: **מה פרט מפורש בנזיר ענבים פרי אף (על) כל פרי.** מפרש בסמוך לאיתויי בוסר ופסולת פרי[5] ענבים שהתליעו ולמעט עלין וולבין שאינו בעין הפרט: [1] אי מה פרט מפורש פרי גמור אף כל פרי גמור. יש מפרשין דהכי פירושו ולמעט גם בוסר גם ענבים שהתליעו ולא גרלה חדא דחומץ כתיב דהוי פסולת פרי ומאי שנא ענבים שהתליעו מחומץ וע"ק דאם נמעט תרוייהו מה אנו מרוויחין בכלל ופרט מה שלא נכתב בפירוש וגם לשון פרי גמור משמע דאתי למעוטי פרי שאינו גמור כמו בוסר לכן גרלה למורי דה"פ אף כל פרי גמור ולאפוקי בוסר אבל ענבים שהתליעו גרבה בעין הפרט ומשני א"כ מה הניח לך שלא אמרו ענבים לחיס ויבשים הא כתיבי יין וחומץ [הא כתיבי] הא אין עליך לדון בלשון אחרון אלא בלשון ראשון ומאחר שסופינו לרבות כל דבר מה תלמוד לומר מחרצנים ועד זג לומר לך כל מקום שאתה מוצא פרט וכלל אי אתה רשאי למושכו ולדונו בעין הפרט אלא נעשה כלל מוסף על הפרט עד שיפרוט לך הכתוב בדרך פי' אם כן דנמעט בוסר נמלא השאר מפורש ומה נרויח שאנו דורשין פרט וכלל ופרט ואם תאמר והא איכא ענבים שהתליעו שלא נכתבו ויש לומר דתרי פרטי כתיבי פרי דהיינו ענבים ופסולת פרי דהיינו חומץ [1] ואין לך לברויי מכל פרט בעין הפרט ולכך יש עליך לדון ולרבות גם בוסר מפרט ענבים גם ענבים שהתליעו מפרט לחומץ ולמעוטי עלין וולבין שאינו בעין הפרט: **ומאחר** שסופינו לרבות כל דבר מה תלמוד לומר מחרצנים ועד זג. ואם תאמר והא אינטריך לפרט אחרון ות"ל דהכי פירושו לכתוב לית קודם הכלל ומשני לומר לך כל מקום שאתה מוצא פרט וכלל פירוש בעלמא וכן הכא גבי נזיר לולא לא נכתב אלא זג שהוא פרט אחרון אי אתה רשאי לדונו [6] ולישבו בעין הפרט אלא נעשה כלל מוסף על הפרט ואיינו מרבינן עלין וולבין נמי עד שיפרוט לך הכתוב פרט אחר הכלל כדרך שפרט לך בנזיר: **גוהרקי.** פי' בוסר וחבירו בפ' כל שעה (פסחים ד' הב:) הוה שייף לברתיה בגוהרקי דערלה: **ענבין** דבריו. ענבים שהתליעו: **מחרצנים** ועד זג ת"ל. ות"ת והא שפיר איצטריך לאפי' מרלנים [3] וזג אסר רחמנא דאע"פ[6] שאינן ראויין לאכילה וגם איצטריכו למלקות כדאמר לקמן (ד' לח:) אכל מרלן לוקה שתים זג לוקה שתים [1] (ויש לומר) דהכי קאמר ל"ל לכתביה

מקמיה

משנה ראשונה (6) אומרת עד שישתה רביעית יין [6]רבי עקיבא אומר [א]אפי' שרה פיתו ביין ויש בה כדי לצרף כזית חייב [2]וחייב על היין בפני עצמו ועל הענבים בפני עצמן ועל החרצנים בפני עצמן ועל הזגים בפני עצמן ר' אלעזר בן עזריה אומר אין חייב עד שיאכל שני חרצנים וזג אלו הן חרצנים ואלו הן זגים החרצנים אלו החיצונים הזגים אלו הפנימים דברי ר' יהודה רבי יוסי אומר [3]שלא תטעה כזוג של בהמה החיצון זוג והפנימי ענבל: **גמ'** שלשה מינין אסורין בנזיר הטומאה כו': היוצא מן הגפן אין [2]גפן עצמו לא מתני' דלא בר"א דתניא רבי אלעזר אומר אפילו עלין ולולבין במשמע איכא דאמרי לה אסיפא (3) אינו חייב אלא עד שיאכל מן הענבים כזית מן הענבים אין מהגפן עצמו לא מתני' דלא בר"א דתניא רבי אלעזר אומר אפילו עלין ולולבין במשמע במאי קמיפלגי ר"א דריש ריבויי ומיעוטי רבנן דרשי כללי ופרטי רבי אלעזר דריש רבויי ומיעוטי [1]מיין ושכר יוזר מיעט מכל אשר יעשה מגפן היין ריבה מיעט וריבה ריבה הכל מאי ריבה ריבה כל מילי מאי מיעט מיעט שבישתא ורבנן דרשי כללי ופרטי מיין ושכר יוזר פרט מכל אשר יעשה מגפן היין כלל מחרצנים ועד זג חזר ופרט פרט וכלל ופרט אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש פרי ופסולת פרי אף כל פרי ופסולת פרי אי מה הפרט מפורש פרי גמור אף כל פרי גמור אמרת א"כ מה הניח לך הכתוב במשמעו שלא אמרו ענבים לחים ויבשים הא כתיבי יין וחומץ הא כתיבי הא אין עליך לדון בלשון אחרון אלא בלשון ראשון ומאחר שסופינו לרבות כל דבר מה תלמוד לומר מחרצנים ועד זג לומר לך כל מקום שאתה מוצא פרט וכלל אי אתה רשאי למושכו ולדונו בעין הפרט אלא נעשה כלל מוסף על הפרט עד שיפרוט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנזיר אמר מר מה הפרט מפורש פרי ופסולת פרי אף כל פרי ופסולת פרי פרי ענבי פסולת פרי מאי היא [2]חומץ אף כל פרי מאי היא [3]גוהרקי אף כל דפסולת פרי מאי היא אמר רב כהנא לאיתויי ענבי א) [4]דכרין ועד זג אמר רבינא לאיתויי דבין הבינים אמר מר [אי] מה הפרט מפורש פרי גמור אף כל פרי גמור אמרת א"כ מה הניח הכתוב במשמעו שלא אמרו ענבים לחים ויבשים הא כתיבי יין וחומץ הא כתיבי הא אין עליך לדון בלשון אחרון אלא בלשון ראשון ומאחר שסופינו לרבות כל דבר מה ת"ל מחרצנים ועד זג לומר לך כל מקום שאתה מוצא פרט וכלל אי אתה רשאי למושכו ולדונו בעין הפרט אלא נעשה כלל מוסף על הפרט עד שיפרוט לך הכתוב כדרך

כמשנה ראשונה. היו שונין שאינו חייב עד שישתה רביעית יין כגון ר"ע ואמר אפי' שרה פיתו ביין ויש יין מובלע בתוך הפת כדי זית חייב: **גמ' עלין וולבין.** של גפן במשמע הכתוב שאמר[3] מכל אשר יעשה מגפן היין. וולבין אלו חוטין רכין שבגפן: **מיין ושכר יוזר מיעט.** יין הרלוי להשתכר בו אסור [6]לו אבל מידי אחרינא לא: **כל מילי.** ואפילו עלין וולבין: **שבישתא.** זמורות כדמתרגמינן שריגים שיבשין (ברלתות מ): **מה הפרט מפורש פרי ופסולת פרי.** כגון ענבים ויין וחומץ: **אף כל פרי ופסולת.** להניח גוהרקי ועינבין דיכרין כדלקמן בסמוך: **אף כל פרי גמור.** ולא דבר אחר ולא גוהרקי ולא עינבין דיכרין: [3] **אם כן.** שלא להניח בו אלא פרי גמור: **מה הניח לך הכתוב כמשמעו שלא אמר.** שתהא למד מן הפרט אם ענבים לחים ויבשים הא כתיב בו': **אלא בלשון הראשון.** אף כל פרי ופסולת פרי [7]שאם אתה אומר אף כל פרי גמור נמלא דאינו מרבה שום דבר בעולם: **ומאחר שסופינו לרבות כל דבר.** יין וחומץ (ענבים לחים ויבשים) ומרבה יין גוהרקי [8] ועינבין דיכרין מאף כל והיינו דהניח הכתוב במשמעו שלא (3) [9]אמר (וענבים לחים ויבשים): **מה ת"ל.** פרט האחרון דכתיב מחרצנים ועד זג לא יאכל מי משום דרבי אלעזר בן עזריה ליכתביה [10]לגבי פרטי בתר כללא למה לי: **אלא לומר לך כל מקום שאתה מולא.** בכל התורה שיהא שם פרט וכלל בלבד אי אתה רשאי למושכו ולדונו כעין הפרט אלא שהכלל נעשה מוסף על הפרט ואיתרבו להו כל מילי: **עד שיפרוט לך הכתוב.** שלא תהא [11]מרבה אלא כעין הפרט [12] כדרך שפרט לך בנזיר שלאחר שכתב את הכלל בא וכתב לך פרט מחרצנים ועד זג [1]. ור"מ סבר כר"מ בן עזריה דמוקים ליה להאי מחרצנים ועד זג עד שיאכל שני מרלנים וזג: **גוהרקי.** ענבים דקין שגדלין בין שאר גרעינין גדולים: **ענבי דכרין.** ענבים שהתליעו: **בין הבינים.** אותו דבר הקרוש שבין הזג והמרלן שממנו נעשין שמרים:

פרטא

מסורת השי"ס

ו) לקמן לו. ספסים מד: שבועות כח:, **ב)** ל"ל דכתוב פי' ענבים שלקו בגפן קודם בציר ומי' תוס' תוליו נח: ד"ה הני תמרי ועי' לקמן לח: מה שנרשם על הגליון), **ג)** [כתדבר ו].

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פ"ה מהל' מרוות הלכה ה סמג לאוין רמג:
ה ב מיי' שם הלכה מ: **ו ג ד ה ו** מיי' שם הלכה כ:

הגהות התוספות

1. מתיכח דחרלנים עד תיכח ומרבה הכל נמחק. ול"ל מדכתב חרלנים כלשון רבים כו'. 2. ל"ל וג אלו. 3. ל"ל לאלופי. 4. כרתשיס מ'. 5. גרלה שנפל כאן חסרון כדכתיב ול"ל ופסולת פרי דהיינו חומץ לאתויי ענבים שהתליעו ולמעט ענבים שהתליעו כו'. 6. תלי"ל ותע"פ.

מוסף רש"י

ויש בה כדי לצרף כזית. כין פת יין. חייב. דהיתר מעורב לאיסור כאיסורי נזיר, דילפינן לה ממכרת וכל מכרת במקבת ספסים. (חנ: שבועות כא:).

פי' הרא"ש

אשר יעשה מגפן היין: גפן עצמו לא כגון עלין ולולבין: ואיכא דאמרי ליה אסיפא דאינו חייב בענבים אין מן הגפן [לא] ודרוקא דרישא לא משמע ליה דעלין ולולבין בכלל יוצא מן הגפן נינהו דכתיב ובגפן ג' שריגים: מיין ושכר מיעט ואע"ג דדרשינן בפ"ק מיין לאסור יין מצוה כיין הרשות ושכר לג"ש למילף אמקדש. טובא מיעוטי כתיבי מיין ושכר יוזר חומץ יין וחומץ שכר לא יאשתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל: מכל אשר יעשה מגפן היין ריבה ומיעט וריבה ריבה כל מילי ומיעט שבשתא זמורות. שריגים מתרגם שבישתא ומחרצנים ועד זג לא דריש ליה למיעוטי דמוקים לה כראב"ע: אף כל פרי ופסולת פרי לקמן מפרש: אי מה הפרט מפורש פרי גמור פי' הוא דמפרש ואזיל דין כל כלל יפרט וכלל או פרט וכלל יפרט אמאי מרבינן בעין הפרט: ומאחר שסופינו לרבות כל דבר שהוא בעין הפרט מה ת"ל מחרצנים ועד זג. מפרט וכלל נמי ברבה בעין הפרט. והאי נמי פי' הוא דכל כללי ופרטי. כל פרי מאי היא גוהרקי בוסר כדאמר בפרק כל שעה הוה שייף לברתיה בגוהרקי דערלה ענבי בכרום ב) שהתליעו: בין הבינים פר"ח ענבים קטנים שעומדים בין הגדולים ראינם ראויים לאכילה לפי שאינן רואים פני החמה ואינן מתבשלים:

ב) נרלה ל"ל דמסוס וכ"ה בנ"מ קי"ש ע"ב.

תורה אור השלם

1. מיין ושכר יזיר חומץ יין וחומץ שכר לא ישתה וכל משרת ענבים לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל:
במדבר ו ג

נוסחת הריב"ן

ב) (לו) ליתא בכ"י: **ג)** כאן כתוב בכ"י הב"ש אינו מייב מי' הנפש לעולי בע"ח: **ג)** כתיב כו' נמלא זה שאתה אומר אף כל פרי גמור דאי מנלא זה שאתה אומר אף כל פרי גמור דאי (בשם אתה כו' ענבים לחים ויבשים) כ"ז ליתא בכ"י: **ה)** ופסולת דכרים: **ו)** אלא אמרו הס"ד ואחר כך מה"ד ומאחר שסופינו לרבות כל דבר יין וחומץ (ענבים לחים ויבשים) מה ת"ל פרט האחרון: **ז)** לנהרי: **ח)** דן כו: **ט)** עד שיפרוט לך הכתוב כדרך כו': **י)** שאינו צריך אלא כדי ללמד לך בשאר מקומות הס"ד ומ"ב גוהרקי והשאר ליתא:

הגהות הב"ח

(ב) בבשנה משנה ראשונה עד כל"ל ומיכח אומרת נמחק: **(ג)** גם' אילמרי לה אסיפא ואינו מייב עד כל"ל ומיכח אלא נמחק: **(ד)** רש"י ד"ה ומאחר וכו' אלא אמרו בכתוב וענבים לחים ויבשים וגו' הס"ד:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' אמר רב כהנא לאתויי ענבי דכרין. נ"ב ע"י ת"מ: **ב)** תד"ה ומייב על דין וכו' אם אכל לבד מן הזגין. נ"ב נקשה להו אמאי אמר ומייב על היין וכו' פשיטא ומולי לקמ"ל קיפא על הזגין וכו' ת"מ לקמן כדף לט ע"א ועי' לקמן לח ע"ב רש"י ד"ה רבא אמר הו"ק: **ג)** **באא"ד** וי"ל כ"ש שבר כל"ל ת"מ: **ד)** **באא"ד** כ"ל ולאמר חרלנים אלו הגרעינים מבפנים וזגין קליפה שבחוץ כל"ל ומה"ל ת"מ אם ואמ"כ מה"ד ר"י אומר וכו' ופיכוס המקרא לסיפא דזגים כל"ל: **ה)** **באא"ד** כן בענבים המיוכן נקרא זוג. מי' זוג נמתק. וכ"ב זג: **ו)** ד"ה מה פרט מפורש וכו' שאינו בעין הפרט כלן הס"ד ואח"כ מה"ד לו מה פרט מפורש: **ז)** **באא"ד** ופסולת פרי דהיינו חומץ ואין לך. תיכח ואין נמחק. וכ"ב ואח': **ח)** ד"ה ומאחר שסופינו וכו' לו אתה רשאי לדונו ולישבו. מי' ולישבו נמחק. וכ"ב ואתמשכו **ט)** ד"ה מחרצנים וכו' חוצ אחר רחמנא. נ"ב עי' ת"מ: **י)** **באא"ד** ות"ל דה"ק ל"ל דכתוב כאן לכתביה כל"ל:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com